

HERTA LYCKSELL, café och bageri

- Född: 1906 11 24 i Vormträsk.
- Död: 1991 12 10 i ?

Hertha Lycksell startade och drev café och bageri i Kvarnåsen, Norsjö kommun.

Lärde sig jobbet på Kronans konditori i Lycksele (ägare: oklart. Ev. Helmina Finnberg).

Följande text är hämtad ur boken "Kvarnåsen 100 år / 1896 - 1996":

Rubrik: **Herthas, Göstas och Lages bageri**

Hertha och Einar Persson startade 1929 ett företag under firmanamnet "Hertha Perssons bageri och café". Deras far Oscar Persson, Vormträsk, hade köpt rörelsen av Linda Eriksson. Han köpte även den gård som ägts av den förste bofaste innevånaren i Kvarnåsen, dåvarande poststationsföreståndaren Johannes Karlsson.

Hertha hade lärt sig bagerikonsten i Lycksele. Hon var där elev hos Agda Persson på konditori Kronan. Helmina Finnberg blev hennes läromästare.

År 1935 gifte hon sig med Andro Lycksell. Brodern Einar överlät dock ganska snart sin del av rörelsen för att ägna sig åt annan verksamhet.

Hennes kunder bestod av bybor, vägfarande och ungdomar från byarna runt Kvarnåsen. Förutom att få sig lite fika och träffas lockades man av den tidens modernitet – en vevgrammofon. Ulla Billkvist och Harry Brandelius var exempel på den tidens popstjärnor.

Hertha Lycksell i full fart med gräddningen av pepparkakor vid ugnen i bageriet. Foto: NV.

Corronge var tidvis ett uppskattat cafénöje. Hertha fick även stora brödorder från skogskojor.

Under beredskapen på 1940-talet stannade långa kolonner av militärfordon. Vid ett tillfälle sträckte sig fordonsraden genom hela byn, dvs. ca 1 km. Det var "Svea Livgarde", som var på väg upp till finska gränsen. Det säger sig självt att denna anstormning av kunder blev närmast kaotisk. Alla rum in i huset fylldes, t.o.m. sovrummen. Det luktade naftalin överallt. Militärerna åkte oftast på täckta lastbilsflak med kaminer. Eftersom vintrarna under krigsåren var kalla ville de flesta in för att få fika och värme. Vid ett tillfälle var det uppställning utanför cafébron. Då ett av befälen vrålade: "nu ska ni inte storma caféet som utsvultna hundar!" Som tur var kunde Hertha få förvarning från Lycksele när militären var i faggorna. Brödet räckte aldrig till, men en gång var det ovanligt drygt. Till slut upptäckte Hertha att det var brödet till en missionsfest som gått åt. Det var för henne bara att gå upp på söndagsmorgonen och baka nytt.

Caféet uthyrdes vid behov till sammanträden, homeopater, kappförsäljare, optiker, frisörer och politiska talare. Kändisar av olika slag har också tittat in för lite fika och skrivit sina namn i de många gästböcker som fylldes med åren.

Under en period fanns det romer och andra kringresande grupper som ganska ofta blev återkommande gäster. Då inträffade episoder som blev omtalade långt efteråt. Malåsamerna med "Lapp-Pelle" i spetsen tillhörde vintertid stamkunderna. Efter en dag med renslakt och besök hos

Hertha kunde golvet vara ganska blodigt. När en same som då kallades "Lapp-Henning" med sin glada nuna syntes i café-dörren, så vägde det nog upp det mesta.

Under krigsåren var Hertha ombud för Sågmyra Yllefabrik. Folk kom med gammal lump, som hon sände i stora säckar till fabriken. Tillbaka kom så småningom de vackraste yllefilter. I en provbok hade kunderna valt ut "sin" filt.

År 1949 byggdes caféet om, blev modernare och mer lättskött. Samtidigt förändrades kundunderlaget. Brödet skickades nu till affärer inom Lycksele och Norsjö kommuner. I och med bilismens genombrott i början av 1950-talet blev turismen sommartid en betydande inkomstkälla. Vid den här tiden hade Herthas fyra barn växt upp och hjälpte till på olika sätt i rörelsen. År 1958 byggdes bageriet om och elektrisk ugn sattes in. Tidigare var det vedeldning. Större degmaskin köptes och senare även en rundrivare.

Efter 46 år i branschen slutade Hertha den 1 juni 1975, 69 år gammal. Caféet upphörde då. Bageriet fortsatte, dock under nytt firmanamn, Lycksells Bröd. Äldste sonen Gösta, blev egen företagare efter att i cirka 25 år haft totalansvaret för mor Herthas bageri.

Mat- och fikabröd fortsatte Gösta att tillverka och leverera till affärer och privatpersoner. Han utvecklade också mor Herthas recept på "Schwantekaku", så efterfrågan blev mycket större än han någonsin hann tillverka. Göstas namn på brödet blev "Spisbröd" som han sålde mycket av till privatpersoner, hemvändare, affärer och marknader. Gösta Lycksell avled d 20 mars 1993 och hans bror Lage tog över verksamheten under firmanamnet "Lage Lycksells Bageri".

Litteratur:

Lycksell, S. red. (1995) *Kvarnåsen 100 år - 1896 – 1996*. (inb). Skellefteå : Artemis, 1995. ISBN 91-87763-20-6.

Under sommarloven i skolåldern började Lage att hjälpa till i bageriet. 1961 utökades firman med bensinförsäljning. Verksamheten är idag avvecklad. 2013 avslutades Lycksells Bageri i Kvarnåsen och en 84-årig bageriepok hos familjen Lycksell tar slut. (Källa: <http://norrnan.se/familj/fodelsedagar/lage-lycksell-473699#/>)

För mer information, kontakta:

Lage Lycksell i Skellefteå. Mail: doris16502@yahoo.se / tfn: 070-395 74 38.